

1) Conditiesturing, essentie van de Zeeuwse praktijk aanpak CE Richard van Bremen

1. Ga alleen aan de slag met degene die écht wil; die intrinsiek zijn gemotiveerd (de ultieme wederkerigheid). Blijf verbonden en vorm duo's. Houd de relatie levend en werkend
2. Verwacht 'niet veel' van formele/ structurele overleggen, maar blijf evenzogoed verbonden én er deel van uitmaken. Het is en blijft de basis van waaruit je werkt. Alles wat het oplevert is meegenomen, ook als netwerk; ook als 'toevallige ontmoeting'
3. Laat anderen in hun waarde en luister vooral waarom iemand iets niet wil. Vraag door: Daar leer je het meest van. Dit biedt tevens de basis voor opschaling en doordringen in structuren (er zijn erg veel pilots die niet opgeschaald worden). Weet je het zelf niet? Prima, dan komt die ander in zijn haar kracht
4. Wees transparant en duidelijk. Alle resultaten en ideeën mogen door iedereen gedeeld worden
5. Maak projecten uniek op onderdelen, desnoods één onderdeel. Elke situatie is anders. Zo maak je het persoons- én regio – eigen
6. Ga voor maximale kwaliteit van inhoud en lever daar nooit op in. Wees evenzogoed tevreden met een eerste stap. Het 'er over hebben' is ook een resultaat. Wees blij dat er iemand komt; succesvol zijn hangt niet af van een 'hele zaal vol'
7. Maak echt contact face –to - face en desnoods telefonisch. Gebruik de mail (alleen) voor bevestiging van afspraken c.q. feitelijke informatie
8. Maak resultaten 'simpel' en klein. Niet omdat het 'simpel' is, maar omdat je daarmee laat zien dat je het zelf begrijpt zodat je het ook aan een ander uit kan leggen.
9. Elk project, idee is een kans die aandacht verdient en kan uitgroeien tot een structureel 'veranderende aanpak'
10. Schrijf niemand iets voor en ga niet op de stoel van een ander zitten
11. Bouw circulaire kennis stapje voor stapje op via een natuurlijke 'organisch' groeimodel. Dit kan door continue inhoudelijke en procesmatige kennis/ leerervaringen vast te leggen.
12. Het vastleggen op een compacte en leesbare manier doe je op een manier die iedereen snapt. Zo hou je overzicht, organiseer je je agenda en bespaar je tijd. Laat anderen (soms) meelesen en stel de teksten beschikbaar aan anderen. Deze samengevatte kennis biedt de basis voor een volgend 'aansluitend' project
13. Leer goed schrijven en samenvatten; wees flexibel en taalvaardig
14. Pak een rol als meewerkend voorman; Ga zelf (ook) aan de slag met projecten waarbij je je richt op de praktijk (kennis) van alledag.
15. Het werken met jongeren werkt inspirerend. Je blijft bij de tijd, je kennis blijft actueel en een 'nieuw onderwerp' vraagt om nieuwe kennis. Maak geen onderscheid tussen opleidingsniveau, maar selecteer op ambitie en inzet. Als je zelf investeert in deze relatie word je beloond met nieuwe inzichten.

2) Conditiesturing, essentie van de Zeeuwse praktijk aanpak CE Reactie Maarten van Dongen

Dit verhaal gaat over Richard. Richard heeft een droom: een circulair Zeeland. Hij heeft aanvankelijk geen idee hoe hij dat aan moet pakken, de opgave is te groot, de kennis te weinig en iedereen is druk met zijn of haar eigen idee/opdracht of gewoon druk. Richard realiseert zich dat als hij binnen een bestaande organisatie iets voor elkaar wil krijgen dat het weinig zin heeft om zelf kennis te gaan zitten ontwikkelen en van daaruit anderen te overtuigen van zijn gelijk. Dat werkt niet.

Wat wel werkt, is anderen kennis te laten maken met wat je wilt vertellen, maar ook zichtbaar te maken aan wie je het nog meer vertelt. Een groepje dus of, zo je wilt, een masterclass, breinwaaisessie, lunchbijeenkomst. Kennis maken leidt tot kennis bij wie daar ontvankelijk voor is en het is dan handig als je de mensen kent met wie je je verworven inzicht (nu of later) kunt delen. Dat vergt wel een goede verhalenverteller. We noemen hem Douwe Jan. Wie ontvankelijk is voor het verhaal gaat resoneren. Resoneren leidt tot energie.

De kracht van Richard is zijn focus op energie. Alleen met energie gaan dingen groeien. Het maakt dan niet uit hoe klein je begint. De kunst is wel dat je op tijd zorgt voor voeding en de juiste ondersteuning, zodat de plant zich kan uitbreiden en zaailingen kan planten op andere plekken in het ecosysteem. Betrek jongeren (jonge scheuten), want die willen nog groeien. Betrek onderwijs (woekerwortel??), want die verbreiden kennis. Richard weet dat het belangrijk is om je op de sterke delen te richten. Voldoende en sterke inhoud is belangrijk, want holle stengels breken snel. Zoek ook energetische medestanders, want soms is het best lekker om even in de schaduw te staan of juist meegetrokken te worden naar grotere hoogten. Geld is kunstmest, wees dus voorzichtig. Voor je het weet kan de plant niet meer zonder.

Dat het werkt, is bewezen: circulaire bouw is een zelf groeiend organisme in het Zeeuwse, onderwijs is betrokken, circulaire recreatieondernemers gaan van 2 naar 10, maintenance steekt zijn kiemblaadjes boven het maaiveld uit.

En nu de opmaat naar het volgende hoofdstuk?

Soms is het verhaal er al en heb je geen verteller meer nodig. Wat je dan nodig hebt is een aanleiding om mensen bij elkaar te brengen en elkaar het verhaal te laten vertellen. Misschien is dit wel het geval van de Zuid westelijke Delta. De term circulaire economie is niet meer nieuw. Iedereen heeft daar een beeld bij. Het is voor mensen nog wel veilig dat het iets van anderen is, dat je er zelf in jouw project, bedrijf, programma, etc. niets mee hoeft. Mensen delen graag wat ze weten, als ze de kennis delen worden ze ontvankelijk en misschien zitten daar zomaar 2 of 3 tussen die gaan resoneren. En je weet: resoneren leidt tot....

Of toch het meeslepende verhaal als aanleiding met "de toekomst" als verteller. "De stoel" van Jan Terlouw is zo gek niet, maar zet er eens een echte vertegenwoordiger op van de toekomst en laat zijn/haar verhaal vertellen over de Zuidwestelijke delta. Water gerelateerd, kringloop gedreven, verbinden met het vaste land, maar wel echt Zeeuws. Eens zien wie het (niet) droog kan houden en gaat resoneren. En je weet....

Een verhaal vertelt zich altijd achteraf. Sommige verhalen zetten aan tot nieuwe verhalen of zijn "slechts" een hoofdstuk in een groter verhaal. Ook dat weet je pas achteraf. Het maakt dus niet uit wanneer je eigen verhaal begint; begin gewoon nu! Misschien heb je dan straks iets te vertellen.

3) Zeeuwse praktijk aanpak CE Richard van Bremen

'Van gebouw naar gebied': Procesbeschrijving aanpak circulaire economie

In het kort beschrijf ik op persoonlijke titel het proces hoe ik binnen én buiten de provincie aan de slag ben gegaan met circulaire economie vanaf juni 2013. Bewust in de ik-vorm, omdat het ook mijn verhaal is. Hoewel ik niet álles kan beschrijven, staan de belangrijkste zaken er wél in.

Aftrap

In juni 2013 heeft Douwe Jan Joustra, specialist circulaire economie, via LinkedIn aan mijn afdelingshoofd economie gevraagd: 'Kan ik op bezoek komen op het provinciehuis én iets vertellen over de kansen die Circulaire Economie biedt'? Het afdelingshoofd is toen bij mij binnengestapt en heeft gevraagd: Is dit gesprek nuttig? Én sluit jij aan? Zo gezegd, zo gedaan... Douwe Jan is langs geweest; het gesprek duurde niet één uur, maar bijna twee uur. Conclusie: geweldig onderwerp; geweldige kans én zinnig om uit te proberen.

Op basis van dit éne gesprek is afgesproken dat ik binnen de afdeling economie aan de slag zou gaan met 'Circulaire Economie'. Ik heb toen 1) mijn functie direct veranderd in 'senior beleidsmedewerker duurzame ontwikkeling én circulaire economie' 2) bij het programma 'Duurzaam Door' aangegeven dat 'ontwikkel- én leer gelden' in dit kader komende jaren ingezet gingen worden op CE < is toestemming voor verleend > én 3) Douwe Jan ingehuurd om masterclasses CE geven om CE 'op de agenda te krijgen' én collega's beleidsmedewerkers enthousiast te maken om met CE aan de slag te gaan.

Voor groepen collega's - (senior)beleidsmedewerkers en management - zijn vervolgens op het provinciehuis masterclasses georganiseerd (gesteund door mijn afdelingshoofd). De eerste groep bestond uit medewerkers energie, vrijetijdseconomie, maintenance/ industrie, inkoop- en aanbesteding, 'zichtbaar Zeeland'/ communicatie, Europese projecten, plattelandsontwikkeling. Opbouw: enthousiasmerende voordracht van ongeveer een uur; toelichting op vragen; verkennen eerste ideeën bij aanwezigen. Aan het eind van de bijeenkomst hebben Douwe Jan en ik gekeken: 1. bij wie zit energie? Wie wil? Én 2. Waar liggen de kansen? Vervolgens is binnen een week een vervolgesprek georganiseerd (Douwe Jan en Richard) waar per thema is gevraagd: met welke projecten ben je bezig? Wat wil je bereiken? Én vind je CE interessant? Deze resultaten zijn door Douwe Jan vastgelegd in een eerste 'kansen' rapport, waarbij ook de condities CE in zijn opgenomen. Duidelijk was nu: welke collega is (intrinsiek) gemotiveerd? Welke collega heeft niets met het onderwerp. Én: wat zijn de voorwaarden om CE verder te brengen? Wat is CE nu eigenlijk? Het motiveren van collega's om aan deze masterclasses deel te nemen kost energie en doorzettingskracht.

De masterclass CE is eind 2013/ begin 2014 driemaal herhaald. Voor collega's ruimtelijke ontwikkeling en natuur/ landelijk gebied; voor maatschappelijke organisaties én enkele Zeeuwse gemeenten. Deze vervolg masterclasses hebben toen niet tot directe vervolgacties geleid. Wel interesse, geen energie.

Resultaat eerste fase: Collega's - van vrijetijdseconomie, inkoop- en aanbesteding én maintenance/ industrie – hebben interesse in het onderwerp. Alleen met deze intrinsiek geïnteresseerde collega's

zijn we verdergegaan. En we hadden Douwe Jan, op dat moment één van de weinige CE-professionals, die we aan onze provincie hebben weten te binden.

Eerste vervolgstappen

Een kennismakingsbezoek van de Commissaris van de Koning aan onze afdeling economie is door mij gebruikt om CE te introduceren én eerste resultaten uit de masterclass te delen met collega's. Middel: een A-3 poster in kleur met de uitgangspunten van CE, een mooie figuur én de hoofdonderwerpen waar we op inzetten (samengesteld met Douwe Jan). Na dit bezoek heb ik de poster uitgeprint en rondgedeeld op de afdeling < 2 collega's hebben de poster aan de muur gehangen >. De uitgangspunten, de poster, heb ik gebruikt als basis om ideeën en projecten 'onder te hangen'. Van offertes, tot opdrachtverlening tot resultaat. Dit document is een levend document en daar grijp ik soms nog op terug. In acht bladzijden een compleet overzicht van acties en activiteiten. Zo hou ik een overzicht van mijn werk en stuur ik dit ook rond (ook vóór kennismakingsgesprekken). Dat bespaart introductietijd.

De infratechbeurs 2014 in Rotterdam, waar de gezamenlijke provincies een stand hadden, is gebruikt om CE te introduceren voor de Grond-, Weg en Waterbouwsector. Actie: Douwe Jan is naast de discussieleider gezet - discussie tussen bestuurders (waaronder Zeeland), ondernemers in de GWW-sector én kennisinstellingen (TNO)-. Foto's zijn genomen én ik heb een verslag gemaakt met inhoud én leerervaringen. Suggestie uit het rapport: overheid stel 'gebieden' ter beschikking zodat wij, 'wegenbouwers', praktijkproeven kunnen doen.

Er is een inspiratiesessie geweest met de gedeputeerde én enkele directe collega's (tien man, twee uur). Centraal stonden Ro & Ad architecten met een enthousiasmerend verhaal. Directeur NV Economische Impuls Zeeland was erbij - om CE ook daar te introduceren en eerste ervaringen te delen-. Resultaat: CE bij de gedeputeerde bekend én signaal bestuurder opgepikt: betrek jongeren!

De provincie is, evenals Impuls Zeeland (Carola Helmendach), in januari 2015 aangesloten bij de 'Green Deal Circulair bouwen' - op verzoek van Carola 'samen staan we sterker'. Reden: circulaire kennis én ervaring opdoen. We zijn aangesloten bij het project circulair verbouwen Koninklijke Bibliotheek Den Haag. Na enkele bijeenkomsten zijn we afgehaakt (te groot, te complex en daardoor minder relevant voor Zeeland).

Samen met collega Martin Scherpenisse - strategisch inkoopadviseur - hebben we Turntoo (bedrijf van Thomas Rau) opdracht gegeven een rapport op te stellen 'wat zijn circulaire voorwaarden bij de aanbesteding voor de marinierskazerne'? Deze aanbesteding zou worden gedaan door de Rijksgebouwendienst Dat is niets geworden. Projectleiders marinierskazerne - zowel in Den Haag als in Zeeland - hadden wel interesse maar men wilde toen niet van de reguliere aanbestedingslijn afwijken met het oog op kostenbeheersing.

Deze 'niet geheel gelukte actie' én rapport heeft wél geleid tot een vervolgactie met Thomas Rau en Douwe Jan. Martin en ik zijn afgereisd naar Amsterdam. Idee: kunnen we met enkele ondernemers – waar Impuls en provincie Zeeland goede contacten mee hadden - een 'circulaire voorlopergroep' vormen die op hún beurt weer als ambassadeurs op treden voor hún opvolgers? Aan de slag via keukentafelgesprekken. Ondanks investering in tijd en energie: het bleek financieel niet haalbaar.

In 2016 is Thomas Rau uitgenodigd als gast bij '[standplaats Zeeland](#)'. In dit kader heeft Thomas gastcolleges gegeven, bedrijven bezocht én een presentatie gehouden op de Contacta Goes over

Circulaire Economie (o.a. Rinnooy Kan, Louïse Fresco en Wubbo Ockels zijn hem als standplaats Zeeland hoofd gast voorgegaan: Jan Rotmans komt in 2019).

Inzet op circulair bouwen

Parallel heeft Carola (Impuls) twee verblijf recreatieve ondernemers (Groede en De paardenkreek) bereid gevonden met het idee van circulair bouwen aan de slag te gaan (na een voordracht aan een groep geïnteresseerde ondernemers). Daarin zijn Carola en ik samen opgetrokken door verschillende gesprekken met deze ondernemers te voeren. Wat willen ze en hoe kunnen we ze helpen? De potentie zagen ze wel. Alleen de realisatie was een te nemen 'muur'. Met verschillende gesprekken en hebben we zo stappen kunnen zetten en deze ondernemers kunnen helpen.

Hun interesse is uiteindelijk vertaald naar een subsidieaanvraag aan de provincie. Gevraagd: betaal (mede) ons circulair ontwerp voor de te bouwen nieuwe accommodaties (2 in Groede en 15 in Kortgene) én help ons om circulaire kennis op te doen, dan bouwen wij die verblijven ook echt! Provincie Zeeland: akkoord, indien jullie Zeeuwse ketenpartijen benaderen voor jullie ontwerp én zorgen voor publiciteit en jullie ervaringen vastleggen. Door uit te gaan van bestaande relaties (vaste bank, architect, installateur) én daar de gesprekken mee te voeren bestendigen we bestaande relaties én bouwen we kennis- en netwerken op en uit.

Afgelopen jaar zijn we gestart met de opschaling van 2 naar 20 recreatieondernemers. Dit ligt bij de collega vrijetijdseconomie (en Impuls als projectleider). Dit is dus in feite 'uitbesteed' en 'ondergebracht'. Bij deze opschaling is ook de RECRON betrokken. Afgelopen jaar is dit gevolgd door een Europees project FACET waar ook de HZ bij is betrokken.

Emergis is vanaf 2016 aan de slag gegaan om een kinder- en jeugdkliniek circulair te gaan bouwen. De projectleider (Dorine Peters) is eerst op gesprek gekomen om te kijken naar de (financiële) haalbaarheid. Signaal: Wél interesse, géén geld (we zitten als zorginstelling aan een budget vast). Vervolgens heb ik Carola uitgenodigd om bij een vervolggerek te komen zitten. Gezamenlijk hebben we toen nog een paar gesprekken gehad en zijn we bij een circulair concept uitgekomen.

Ondertussen is afgelopen jaren Emergis uitgegroeid tot een nationaal voorbeeld over hoe circulair te bouwen (met een ontwikkelteam waar Martin onderdeel van uit heeft gemaakt). Zijn er twee [leerbundels](#) verschenen én vormt de nieuw te bouwen kliniek mede de basis voor een Europees project [CBCI](#) (Circulair biobased bouwen).

Aanleiding (destijds) van dit eerste gesprek? Richard van Bremen heeft twee projecten gesubsidieerd van Inceptio MBO studentenbedrijf via Tilly Stroo (2015). Opdracht: 'vertaal' het boek 'Zakendoen in de nieuwe economie' van Marga Hoek, naar Zeeuwse 'circulaire' voorbeelden. Voorbeelden passend binnen de hoofdstukken en thema's uit het boek én passend binnen de kadernota van de Zeeuwse Economische Agenda. Een van voorbeelden was Emergis. Daar hebben studenten gekeken naar de bezettingsgraden van werkruimten binnen Emergis (de helft minder was in beginsel mogelijk). Zo is het eerste contact gelegd.

Zowel Emergis (én hun toe- en ketenleveranciers inclusief betrokken architecten) als Groede en de Paardenkreek zijn op een vierdaagse CoP gegaan (wat kan circulariteit betekenen?). Deze CoP Circulair (ver)bouwen is georganiseerd door MVO Nederland samen met U10 (samenwerkende gemeenten in de regio Utrecht), de alliantie Cirkelregio en mede mogelijk gemaakt door Nederland circulair! en DuurzaamDoor. Dit is betaald door Nederland circulair!, Provincie Zeeland en Impuls. Deelname hieraan heeft meegeholpen aan hun enthousiasme, toenemende interesse en kennisuitwisseling gericht op de praktijk. Achteraf gezien is in mijn opinie een soort voorloper gebleken van de huidige 'CIRCO-tracks'.

Inzet studenten

Ik heb ook studenten begeleid om circulaire kennis op te doen. Studenten van Hogeschool Zeeland (bedrijfskunde en communicatie) die voor de recreatiebedrijven kijken naar de restwaarde van circulair bouwen - wat betekent dat voor de hypotheek?- én kun je CE gebruiken als 'unique selling point' voor je klanten? Directeur Paardenkreek is juryvoorzitter geweest bij een door de provincie ontwikkelde prijsvraag (circulaire trainee) voor middelbare scholieren over circulair design op het Goese Lyceum. De gedeputeerde heeft hiervoor een introductiecollege verzorgd.

Daarnaast heb ik drie onderzoeken circulaire businessmodellen begeleid. Opdrachtnemer: 'de kleine consultant' (groep van vier studenten van University College Roosevelt die in tien weken onderzoek doen en een Engelstalig rapport uitbrengen). Reden? We halen buitenlandse hooggekwalificeerde kennis in huis én maken contact met grote consultancy bureaus < die de kleine consultant als kweekvijver gebruiken >. Dit levert interessante rapporten en inzichten op, juist vanwege die internationale oriëntatie.

Circulair inkopen en aanbesteden

Circulair inkopen- en aanbesteden is gestart met de deelname van Martin Scherpenisse (én collega) aan de circulaire introductiebijeenkomst van Douwe Jan in 2013. Met biobased producten inkopen wilde men al starten? Maar hoe vul je dan circulair in?

Met de verkenning '[biobased inkopen, waarom en hoe doe je dat](#)' is daadwerkelijk met biobased inkopen gestart. Credo: practice what you preach'. Wat je aan de buitenwereld vraagt moet je als provinciale organisatie ook laten zien. Bestuurlijk gedragen met externe partijen is de basis gelegd voor vervolgstappen dat afgelopen jaren verder is ontwikkeld.

We gaan aan de slag door 'projecten te draaien'. Voorbeelden opzetten biobased producten databank uitmondend in het [MVI-platform](#) ; gebruik biobased borden en bestek in de kantine; biobased schrikhekken en een circulair bouwboard voor de Tractaatweg; circulair kantoormeubilair bij inrichting gebouw G. Daarnaast: beleidsmatig doelen vastleggen in het inkoop- en aanbestedingsbeleid: MVI-actieplan.

Circulair maintenance

Circulair maintenance is gestart met de deelname aan de introductiebijeenkomst van Douwe Jan in 2013. Dit is in drie stappen uitgebouwd:

In eerste instantie hebben Hans Erkelens (provinciale collega maintenance) en ik met het Ki<K/ MPi (Maintenance procesindustrie) kansen circulair besproken met Pieter Raes (projectleiding). Douwe Jan heeft zijn introductie college (masterclass) gegeven wat vervolgens is vertaald naar thematische speerpunten van het [Ki<K/ MPi](#). Resultaat: rapport met circulaire thematische kansen.

Deze kansen zijn vertaald naar circulaire businessmodellen (bijeenkomst met aangesloten bedrijven). Resultaat: rapport/ presentatie van haalbare circulaire verdienmodellen van bedrijven. Deze eerste twee bijeenkomsten zijn betaald via provinciale subsidies. Voorwaarde provincie: naast bedrijven ook kennisverspreiding door deelname HZ University of Applied Sciences. Douwe Jan heeft met de HZ heb enkele gesprekken gevoerd om diepgang te vinden/geven in de capaciteiten en competenties die nodig zijn voor circulaire economie. Daarover heeft hij apart advies uitgebracht aan de HZ.

Het bestuur van het Ki<K/MPi heeft circulair vervolgens omarmt, o.a. via (provinciale) regiogelden én een aanvraag voor Europese Interreg gelden. Het Ki<P/MPi is zelfstandig met het onderwerp aan de slag gegaan én heeft – o.a. met de HZ – projecten gerealiseerd die tevens veel geld besparen.

In feite is dit een voorbeeld 'uit het boekje'. Via regionale subsidies introduceren, zelfstandig via Europa opschalen én excelleren.

Intermezzo

Bovenstaande uitgezette lijnen laten zien dat er praktische resultaten zijn geboekt met zichtbare projecten. Daarnaast is de aanpak beleidsmatig geborgd. In eerste instantie in de [Economische Agenda 2017-2021](#) (waar een aparte sessie is gewijd aan intro en verduidelijking uitgangspunten CE door Douwe Jan Joustra). In tweede instantie is circulaire economie als speerpunt opgenomen in het [collegeprogramma 'samen verschil maken'](#). Dit is van belang omdat beleidsmatige borging noodzakelijk is.

Vervolg Circulair bouwen

Afgelopen jaren is gebouwd aan een circulaire Zeeuwse bouwagenda, uitmondend in een in juli 2019 en november gehonoreerde (vervolg) aanvraag K&I (Kennis en Innovatie) netwerk om het netwerk verder uit te bouwen en zelfstandig te (laten) opereren.

Er komen inmiddels (andere) bouwinitiatieven op je pad. Een circulaire kantoorunit in het biobased training centre; eerste stappen voor circulair bouwen in de sociale sector; opschalingsinitiatief trainde-trainer. Deels blijken dezelfde voorlopers/ personen bij deze trajecten en initiatieven betrokken. Er ontstaat gaandeweg een groep van 5 á 6 personen (waarbij Impuls de spil is) die circulair bouwen op de kaart zet in Zeeland. De provinciale rol is niet alleen overleg en subsidie geven, maar vooral – naast geld- ook resultaten vastleggen via leerbundels; contacten leggen met het onderwijs, publiciteit genereren; zorgen dat ervaringen (juist) worden gedeeld met andere projecten. Dat kan via symposia, voordrachten, 'laten zien' én een praktische insteek.

Zo pakken we als een soort ondernemende en zichtbare ambtenaar een rol op ons waarbij we volop meedoen in netwerken (een van de partners), zichtbaar(der) zijn en dus aanspreekbaar; een open houding aannemen bij initiatieven. Een soort 'meewerkend voorman' aan de projecten/ praktische kant.

Tot slot

Gaat nu alles goed? Nee zeker niet; Europese projecten zijn eerder meerdere malen afgewezen (geen behoefte aan kennis, wel aan producten); wat circulair écht betekent? Dat is nog niet helemaal doorgedrongen: het merendeel is nog klassiek. Er is intern ook nog voldoende missiewerk te verrichten. Andere verdienmodellen? Nu even niet. Zijn de grote bouwondernemers al zo ver? Nee, die wachten vooral af (al is er wel interesse).

Ondertussen dien je ook aan je eigen ontwikkeling te werken. Niet alleen het netwerk verandert, je verandert zelf ook mee. Dus: volgen van een training transitie management (DRIFT), circulaire verdienmodellen (Jan Jonker), maar ook omgaan met weerstanden en netwerksturing. Daar kun je profijt van hebben als je verdere stappen maakt richting een gestructureerde aanpak.